

Dinî pratikler ve 'dokunsal iletişim'

Dinî pratikler, Metaverse'te dokunsal iletişimle bütünleşir mi? Doç. Dr. Nihal Kocabay Şener cevapladı.

13 Ocak 2022

<https://www.islamvemedya.com/din-pratikler-ve-dokunsal-iletisim/904/>

Nihal Hocam, yeni bir kavram üzerinde çalışmanız vardı. Mete Çamdereli hocamızla hazırladığımız “[Dokunsal İletişimi Anlamak ya da Dokunsalın Dokusuna Dokunmak](#)” başlıklı bildiri... Bu çalışmanızda doğrudan temas bulunmuyor, ancak anlaşıldığı kadarıyla VR teknolojilerine bağlı olarak bazı dinî pratikler de dokunsal iletişimin kapsamına dahil edilebilir. Son günlerde Suudi Arabistan'da geliştirilen Hacerülesved uygulaması gibi... Metaverse ise yeni yeni imkanlar açacak veya sınırlar koyacak. Henüz net bilemiyoruz. Dokunsal iletişim açısından, dini dijital pratikleri nasıl yorumlarsınız?

Nihal Kocabay Şener*: Sözüünü ettiğiniz bildiri metni 5-6 yıl önce yazılmıştı. Şimdiki gelişmelerle belki o metni yeniden değerlendirmek gerekir. Ben o metinden bağımsız olarak konuyu açmaya çalışayım. Yeni iletişim teknolojileri bize başka gerçeklikler sunuyor. Söylediğiniz gibi VR bunlardan biri. Özellikle son dönemlerde Metaverse konuşulurken VR daha ön plana çıkıyor. Metaverse toplumun gündemine kısmen yeni girmiş bir konu ve gündemi meşgul edecek gibi de duruyor. Uygulamaları zaman içinde göreceğiz.

Ret yerine işlevselliğe odaklanmak gerek

Bugün yaşadığımız dünyada olanlar Metaverse'te de yerini alacaksa dini pratikleri elbette bu çerçevede düşünmek gerekiyor. Özellikle Meta'nın Horizon projesi bir oyundan daha fazlasını sunuyor, daha çok reel hayatın uzantısı gibi. Yani işinizi de yapabilirsiniz, oyun da oynayabilirsiniz, sosyalleşebilirsiniz de. Eğer hayatınızın içinde dini pratiklere yer varsa bu durumda Metaverse'te de bunlara yer açabilirsiniz.

VR Teknolojisi ve Hacerülesved

Hacerülesved uygulaması ilginç. Aslında bu henüz bir girişim, şu an satışa sunulmuş değil. Bu uygulamayla birlikte projenin resmî açıklamasında insanlara ulaşmak için dinin ve tarihi mekanların dijitalize edilmesinin zorunluluğundan söz ediliyor. Yeni teknolojileri “uygun değil” diyerek itmek yerine, “biz bununla ne yapabiliriz?” sorusunun daha değerli olduğunu düşünüyorum. Hacerülesved uygulamasında kullanıcıların dokunduğu o değil elbette ama hissiyat olarak belki de aynı şeyi hissediyorlar.

“Metaverse, dini pratikler açısından pek çok soruyu karşımıza çıkaracak”

Metaverse, dini pratikler açısından çok soruyu karşımıza çıkaracak gibi duruyor. Mesela Meta'nın 2021'de ekim sonunda yayınladığı videoda seyahat için de Horizon'un kullanılabilirliğini anlatıyor, deneyimlerin Metaverse'te yaşanabileceğini söylüyor. Bu durumda kutsal olarak nitelendirilen yerlerin ziyaretleri de aslında tartışılmaya başlandı. Buraları fiziksel olarak gitmeden Metaverse aracılığıyla ziyaret etmek, dini pratikleri bu biçimde gerçekleştirmek olası olabilir (Ben bunları söylerken dini olarak uygun olup olmadığını tartışmıyorum, bu benim alanım da değil. Sadece iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler perspektifinden değerlendirmeye çalışıyorum). Diğer yandan kutsal sayılan yerlerde reel dünyada “uygunsuz” olarak nitelendirilebilecek olan davranışlar Metaverse'te olursa ne olacak ya da bunlar için nasıl bir önlem alınacak? Hatırlarsanız Auschwitz Müzesi, AR olan Pokemon Go oyunundan çıkarılmıştı. Çünkü orada pokemonların olması, insanların onları yakalamaya çalışması oranın anısına saygısızlık olarak düşünülürdü ki bence haklıydı da. Benzer biçimde dini ya da farklı nedenlerle kutsal olarak nitelendirilebilecek yerler belki Metaverse'de bir şekilde sınırlandırılacak.

* Doç. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Programı Öğretim Üyesi